

УДК 616.718.19–001.5–056.24

СТАНДАРТИЗОВАНА КЛІНІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОСТРАЖДАЛИХ З ПЕРЕЛОМАМИ КІСТОК ТАЗА ВНАСЛІДОК ДОРОЖНЬО–ТРАНСПОРТНОЇ ПРИГОДИ

С. О. Гур'єв, О. С. Соловійов, М. А. Максименко

Український науково–практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, м. Київ

STANDARDIZED CLINICAL CHARACTERISTIC OF THE INJURED PERSONS, SUFFERING PELVIC BONES FRACTURES AS A CONSEQUENCE OF A TRAFFIC ACCIDENT

S. O. Guryev, O. S. Solovyov, M. A. Maksimenko

РЕФЕРАТ

У дослідженні висвітлено проблему травми ділянки таза як важливої складової багатокомпонентної полісистемної травми, для характеристики якої застосовано стандартизовану систему оцінки тяжкості пошкодження ISS (Injury Severity Score).

Ключові слова: травма; полісистемні пошкодження; стандартизована система оцінки тяжкості пошкодження ISS.

SUMMARY

The problem of the pelvic portion trauma was discussed in the investigation as a significant component of a multicomponent polysystemic trauma, for characterization of which a standard system of the injury severity estimation ISS (Injury Severity Score) was applied.

Key words: trauma; polysystemic affections; standardized system of estimation of the damage severity ISS.

Пошкодження таза під час дорожньо–транспортної пригоди (ДТП) є важливою складовою багатокомпонентної травми з значною варіабельністю поєднань, що практично унеможливує ретельне описання та аналіз клінічних ознак пошкодження, проте, потребує застосування методів уніфікації та стандартизації з використанням стандартизованих систем оцінки тяжкості стану постраждалого [1–3]. У дослідженні застосовано стандартизовану систему оцінки тяжкості пошкодження ISS (Baker, 1974), яка дозволяє достовірно прогнозувати перебіг травматичного процесу [4–7]. Основною причиною летального наслідку у постраждалих внаслідок ДТП є масивна кровотеча, тип перелому, факторами ризику – вік і стать постраждалого [8–12].

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вивчено клініко–нозологічну характеристику у 255 постраждалих та результати стандартизованої оцінки тяжкості пошкодження за ISS, проведені клініко–анатомічні паралелі пошкодження з застосуванням комп'ютерних технологій. Дослідження та порівняння показників здійснювали у контрольованих рандомізованих групах, сформованих за ознакою результату травматичного процесу. До першої групи включені 199 хворих, які вижили, до другої групи – 56 хворих, які померли. Вік хворих від 15 до 65 років і старше.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Стандартизована система оцінки тяжкості пошкодження ISS дозволяє вірогідно прогнозувати перебіг травматичного процесу. Розподіл постраждалих за стандартизованою системою оцінки наведений у *табл. 1*.

Аналіз даних свідчить, що у більшості (58,43%) постраждалих з травмою таза відзначений легкий

ступінь пошкодження, що передбачає відносно оптимальний перебіг травматичного процесу.

Таблиця 1. Розподіл постраждалих за ознакою оцінки тяжкості пошкодження ISS

Ступінь тяжкості за шкалою ISS	Кількість хворих		R
	абс.	%	
I	149	58,43	1
II	73	28,63	2
III	33	12,94	3
IV	—	—	4
Загалом ...	255	100	

Порівняльний аналіз летальності за стандартною системою оцінки пошкодження у результативних групах наведених у *табл. 2*.

Аналіз даних, наведених у *табл. 2*, свідчить:

1) летальність зростає у міру збільшення тяжкості пошкодження, що цілком логічно. Найбільша різниця показника відзначена між I та II ступенем тяжкості —

у 9,18 разу, між II та III ступенем тяжкості — у 0,98 разу, тобто, майже у 10 разів повільніше. Таким чином, найбільш сприятливим для життя постраждалих є перехід від I до II ступеня тяжкості;

2) прогнозована летальність, відзначена за стандартизованою системою ISS, не співпадає з фактичною летальністю за різного ступеня тяжкості. Так, у першій групі летальність у 2,48 разу менша за прогнозовану, у другій групі — на 11,99% — в абсолютному значенні інтенсивного показника, або на 47,96% — від базового показника вища за прогнозовану летальність. Показник летальності в групі постраждалих з травмою таза внаслідок ДТП III ступеня тяжкості за стандартизованою системою ISS перевищував прогнозовану на 19,70% — в абсолютному значенні інтенсивного показника, або на 39,40% — базового показника.

З метою визначення реального впливу нозологічної форми пошкодження на перебіг травматичного процесу постраждалі розподілені за клініко—но-

Таблиця 2. Інтегральний аналіз розподілу постраждалих за віком в результативних групах залежно від тяжкості пошкодження за стандартизованою системою оцінки ISS

Ступінь тяжкості	Частота виявлення, % у постраждалих віком, років в групах												Летальність, %
	15 – 44				45 – 64				старше 65				
	першій		другій		першій		другій		першій		другій		
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2			
I	97,53	49,69	2,47	1,26	95,74	64,29	4,26	2,86	90,48	73,08	9,52	7,69	4,03
II	72,73	25,16	27,27	9,43	42,86	8,57	57,14	11,43	—	—	100,0	15,38	36,99
III	30,43	4,40	69,57	10,06	33,33	4,29	66,67	8,57	—	—	100,0	3,85	69,70
IV	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Загалом ...		79,25		20,75		77,14		22,86		73,08		26,92	

Примітка. 1 — питома вага у порівнянні з показниками у результативних групах; 2 — питома вага у порівнянні з показниками у вікових групах.

Таблиця 3. Розподіл постраждалих за клініко—нозологічними формами залежно від стандартного показника тяжкості пошкодження

Клініко—нозологічні форми	Тяжкість за ISS, балів	Кількість спостережень в групах					
		першій			другій		
		абс.	%	R	абс.	%	R
ЗТТ	8	8	100,00	1	—	0,00	9
ЗТТ+ЧМТ	12	11	85,71	5	16	14,29	5
ЗТТ+ЗТГК	9	19	100,00	1	—	0,00	9
ЗТТ+ЗТЖ	11	10	92,31	4	18	7,69	6
ЗТТ+СТ	11	11	100,00	1	—	0,00	9
ЗТТ+ЧМТ+ЗТГК	6	6	100,00	1	—	0,00	9
ЗТТ+ЧМТ+ЗТЖ	13	9	60,00	8	18	40,00	2
ЗТТ+ЧМТ+СТ	15	15	100,00	1	—	0,00	9
ЗТТ+ЗТЖ+СТ	12	12	100,00	1	—	0,00	9
ЗТТ+ЗТГК+СТ	11	11	100,00	1	—	0,00	9
ЗТТ+ЗТГК+ЗТЖ	15	14	94,12	3	33	5,88	7
ЗТТ+ЧМТ+ЗТГК+ЗТЖ	21	15	65,63	7	33	34,38	3
ЗТТ+ЧМТ+ЗТГК+СТ	18	18	100,00	1	—	0,00	9
ЗТТ+ЧМТ+ЗТЖ+СТ	21	15	66,67	6	34	33,33	4
ЗТТ+ЗТГК+ЗТЖ+СТ	16	14	95,24	2	41	4,76	8
ЗТТ+ЧМТ+ЗТГК+ЗТЖ+СТ	29	24	56,32	9	35	43,68	1

Примітка. ЗТТ — закрыта травма таза; ЧМТ — черепно—мозкова травма; ЗТГК — закрыта травма грудної клітки; ЗТЖ — закрыта травма живота; СТ — скелетна травма.

зологічними формами залежно від стандартного показника тяжкості пошкодження (табл. 3).

Аналіз даних табл. 3 свідчить, що, по-перше, показники ISS у постраждалих, які померли, в усіх клініко-нозологічних групах перевищують такі у групі тих, які одужали, що підтверджує коректність застосування ISS у постраждалих з травмою таза внаслідок ДТП. Водночас, слід зауважити, що ступінь цього перевищення різний. Так, при поєднанні травми таза з ЗТГК та ЧМТ це перевищення становило 4 бали, або 33,33% базового показника; з ЗТЖ — 7 балів, або 63,64% базового показника; з ЗТГК та ЗТЖ — 16 балів, або у 2,06 разу більше базового показника; з ЧМТ, ЗТГК та ЗТЖ — спостерігали практично таку саму тенденцію.

Ця різниця значно збільшувалася за наявності скелетного компоненту. Так, за наявності СТ у постраждалих, які померли, при поєднанні з ЧМТ та ЗТЖ вона становила 13 балів, або 61,90% базового показника; при поєднанні ЗТГК та СТ — 25 балів, що в 1,56 разу перевищувало базовий показник; з ЧМТ, ЗТГК, ЗТЖ та СТ — 16 балів, що становило 55,17% базового показника.

ВИСНОВКИ

1. Пошкодження таза при ДТП мають досить складні клінічні прояви, при уніфікації визначають досить високі показники стандартизованої оцінки тяжкості пошкодження — 41,57% за II, III ступеня тяжкості.

2. Встановлено залежність тяжкості пошкодження від його клініко-нозологічної форми, вона має тенденцію до зростання у міру збільшення кількості пошкоджених органів і систем, проте, ця тенденція не є лінійною, а залежить, насамперед, від клініко-анатомічної ознаки пошкодження. Так, найбільший вплив справляють краніальний та скелетний (крім таза) компоненти пошкодження.

3. За різних клініко-нозологічних форм тяжкості пошкодження у результативних групах різна, тобто, співвідношення показників в групах постраждалих, які одужали, та тих, які померли, суттєво залежать від клініко-нозологічних форм, коливаючись від 33 до 156% базового показника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скелетная травма в структуре полисистемных повреждений / С. Е. Гурьев, Н. В. Гуселетова, С. П. Сацык [и др.] // Травма. — 2004. — Т. 5, № 2. — С. 189 — 191.
2. Ерюхин И. А. Травматическая болезнь — общепатологическая концепция или нозологическая категория? / И. А. Ерюхин // Вестн. травматологии и ортопедии им. Н. Н. Приорова. — 1994. — № 1. — С. 12 — 15.
3. Epidemiology of pelvic ring injuries / A. Gansslen, T. Pohlemann, S. Paul [et al.] // Injury. — 1996. — N 1. — P. 13 — 20.
4. Скелетная травма как компонент полисистемных повреждений (структурно-нозологический аспект) / С. О. Гурьев, Н. Н. Барамия, Ф. Н. Новиков [и др.] // 36. наук. праць Київ. мед. акад. післядипл. освіти ім. П. Л. Шупика. — К., 2000. — Вип. 9, кн. 2. — С. 25 — 30.
5. Доков В. Анализ травматических повреждений при тяжелом ДТП / В. Доков, И. Стоянов, В. Доков. — София, 2008. — Интернет ресурс.
6. Ринденко С. В. Диагностика та лікування переломів кісток таза в постраждалих із політравмою / С. В. Ринденко // Медицина неотлож. состояний. — 2007. — № 5(12). — С. 105 — 109.
7. Стандартизация хирургического лечения повреждений тазовой области у пострадавших с политравмой / Л. Н. Анкин, Н. Н. Барамия, Я. С. Кукуруз [и др.] // Проблемы військової охорони здоров'я: зб. наук. праць УВМА. — К., 2006. — С. 392 — 398.
8. Сучасні підходи до лікування політравми на догоспітальному етапі / І. З. Яковцов, С. В. Ринденко, Б. С. Федак [та ін.] // Медицина неотлож. состояний. — 2009. — № 2(21). — С. 15—17.
9. Особенности медицинской реабилитации при ассоциативных травмах таза / Д. Д. Битчук, П. Н. Замятин, А. Г. Истомин [и др.] // Проблемы військової охорони здоров'я: зб. наук. праць УВМА. — К., 2006. — С. 399 — 404.
10. Бесаев Г. М. Повреждение таза у пострадавших с множественной и сочетанной шокогенной травмой: автореф дис. ... д-ра мед. наук / Г.М. Бесаев. — М., 1999. — 35 с.
11. Leutenegger A. Fractures of acetabulum and pelvic ring — epidemiology and clinical outcome / A. Leutenegger, A. von Planta, T. Ruedi // Swiss. Surg. — 1999. — Vol. 5, N 2. — P. 47 — 54.
12. Pelvis fractures and mortality / K. H. Chong, T. De Coster, T. Osler, V. Robinson // Orthop. J. — 1997. — N 17. — P. 110 — 114.

